

Biblioteca universitària i entorns audiovisuals en obert: estat de la qüestió i proposta d'actuacions

[Versión castellana]

ALFONSO LÓPEZ YEPES

Catedràtic de Documentació

Director del Servicio de Documentación Multimedia - Multidoc

Departamento de Biblioteconomía y Documentación

Universidad Complutense de Madrid

alopez@ccinf.ucm.es

Resum

S'al·ludeix a l'estat de la qüestió que presenta la "societat de l'aprenentatge", constantment caracteritzada per l'accés obert (ciència oberta), la compartició i distribució del coneixement, l'audiovisual multimèdia i les noves tendències tecnològiques i comunicacionals en àmbits informatius, a la gestió del procés documental en mitjans de comunicació: transmèdia, multiplataforma, competències informacionals en multimèdia. Des del Servicio de Documentación Multimedia (Departamento de Biblioteconomía y Documentación de la Universidad Complutense), que treballa des de 1993 en línies d'investigació que s'hi relacionen, es proposen algunes actuacions per aplicar-les a la biblioteca universitària (biblioteca 2.0), com a mitjà de comunicació que produeix, recupera i difon informació, i que col·labora i intervé en la docència i investigació universitàries en funció dels rols nous del bibliotecari (documentalista, comunicador). En suma, canvis en l'accés i la gestió del coneixement, i en la formació; canvis innovadors en l'àmbit també dels serveis de documentació i investigació universitaris, i, en definitiva, la influència que tot això suposa en l'àrea de biblioteconomia i documentació.

Resumen

Se alude al estado de la cuestión que presenta la "sociedad del aprendizaje", constantemente caracterizada por el acceso abierto (ciencia abierta), la compartición y distribución del conocimiento, el audiovisual multimedia y las nuevas tendencias tecnológicas y comunicacionales en ámbitos informativos, en la gestión del proceso documental en medios de comunicación: transmedia, multiplataforma, competencias informacionales en multimedia. Desde el Servicio de Documentación Multimedia (Departamento de Biblioteconomía y Documentación de la Universidad Complutense), que viene trabajando desde 1993 en líneas de investigación relacionadas, se proponen algunas actuaciones para aplicarlas a la biblioteca universitaria (biblioteca 2.0), como medio de comunicación que produce, recupera y difunde información, y colabora e interviene en la docencia e investigación universitarias en función de los nuevos roles del bibliotecario (documentalista, comunicador). En suma, cambios en el acceso y la gestión del conocimiento, y en la formación; cambios innovadores en el ámbito también de los servicios de documentación e investigación universitarios, y, en fin, la influencia que todo ello supone en el área de biblioteconomía y documentación.

Abstract

This article examines the current state of our "learning society", which has become consistently characterized by an interest in open access (open science), the exchange and distribution of knowledge, audiovisual multimedia and new trends in technologies and communication in data-related fields in document management in the communication media: transmedia, crossmedia, multiplatforms and multimedia information literacy. The article puts forward a series of proposals by the multimedia documentation service at the Universidad Complutense de Madrid, which has been conducting research in this area since 1993. These proposals involve using the university library model Library 2.0 to support university teaching and research by combining this model, which produces, retrieves and disseminates information, with librarians in their new roles as information managers, communicators and curators. To sum up, the article examines the changes that are taking place in access to knowledge, knowledge management, training, documentation services and university research; and it considers how these changes are influencing the area of library and information science.

Paraules clau: Biblioteques universitàries, Gestió de la informació, Mitjans audiovisuals, Serveis bibliotecaris, Accés obert, Universidad Complutense de Madrid. Servicio de Documentación Multimedia

Keywords: Academic libraries, Information management, Audiovisual media, Library services, Free access, Universidad Complutense de Madrid. Servicio de Documentación Multimedia

1 Introducció: estat de la qüestió

Ens trobem en l'anomenada, amb bon criteri, *societat de l'aprenentatge*, en paraules de Julio Alonso Arévalo, director de la Biblioteca de la Facultad de Traducción y Documentación de la Universidad de Salamanca, per a qui "[...] en momentos en que el contenido no está disponible solamente en un único canal o en un único formato, los profesionales de las bibliotecas deben convertirse en expertos en información multiformato, proporcionar acceso equitativo al material físico, formando en el uso de los dispositivos conectados a Internet y en el aprovechamiento del contenido disponible en línea, ayudando a los usuarios a desarrollar las habilidades necesarias para aprovechar las oportunidades educativas, económicas y sociales asociadas con la tecnología" (Alonso Arévalo, 2015, p. 201).

En efecte, ja s'han establert definitivament conceptes com *accés obert* i *ciència oberta* (terminologia incorporada recentment per referir-se a l'accés en línia al coneixement) i cada vegada més es consoliden tendències i aplicacions noves com ara transmèdia (navegació hipermèdia entre temàtiques relacionades), plataformes úniques (com si ja estiguessin sobrepassats l'audiovisual, el multimèdia, etc., quan en realitat queda molt per fer) i rols professionals nous. Tot això suposa la necessitat de reconsiderar la figura del professional de la informació i la documentació (i el bibliotecari 2.0), en un marc en què sorgeixen perfils professionals nous com els gestors d'informació, els responsables de comunitats o els curadors de contingut, concepte aquest últim d'ús recent per referir-se —en realitat— a la funció que compleixen els documentalistes, com a professionals que localitzen, recuperen, produeixen i difonen pertinentment informació d'interès per als usuaris.

Davant la situació enunciada i amb motiu d'aquesta aportació, en relació molt estreta amb la biblioteca universitària i l'entorn audiovisual en obert, en els apartats següents es descriu detalladament aquest estat de la qüestió a propòsit del Servicio de Documentación Multimedia (1993–2015) i les seves actuacions acadèmiques i científiques més recents, estretament relacionades amb el plantejament introductor. Ens referim a realitzacions d'empreses en l'àmbit del servei esmentat, que depèn del Departamento / Sección Departamental de Biblioteconomía y Documentación de la Universidad Complutense, concretament (després de la configuració de RTVDoc, que canalitza la informació multimèdia que aquests llocs generen) BIBLIORed 3.0, BIBLIOMEM i BiblioCineRadioTv, configurats l'octubre de 2014 el primer i el 2015 els altres dos, i en procés d'evolució durant 2015 i els anys següents. Suposen, segons el parer de l'autor, canvis en l'accés, producció, gestió i difusió de la informació, i fins i tot, i en conseqüència, en la formació, com també canvis innovadors en l'àmbit dels serveis especialitzats universitaris; i, en definitiva, la influència que tot això suposa en l'àrea de biblioteconomia i documentació.

2 Nous rols i aplicacions, noves tendències en àmbits informatius, en documentació informativa i en el procés documental

Quan parlem d'àmbits informatius ens referim a àmbits audiovisuals, concretament a documentació informativa o de gestió del procés documental en mitjans de comunicació, en aquest cas audiovisuals, i en biblioteques i serveis universitaris (qualificats com a àmbits 2.0: biblioteca 2.0, bibliotecari-documentalista-comunicador). I quan parlem de *tendències noves* ens referim a nous desenvolupaments i aplicacions que estan sorgint, com les anomenades *narratives multimèdia* o *transmèdia noves*, narratives transmedials que suposen l'establiment d'associacions temàtiques entre diversos formats informatius, com ara blogs, portals, webs, documents textuais, iconogràfics, videogràfics, etc. (hipermèdia). O també la configuració de plataformes informàtiques úniques que canalitzen plataformes diverses (multiplataforma), i també la consideració de competències informacionals referides especialment a multimèdia, i les mètriques a les xarxes socials en ple desenvolupament últimament. En suma, a noves tendències tecnològiques i comunicatives en documentació audiovisual i en el procés documental aplicat a la informació, la qual cosa genera informació documentada o coneixement nou després del tractament documental pertinent.

En aquest sentit, es destaquen les aportacions de professionals reconeguts de la nostra àrea quan es fa referència a l'adaptació analògica-digital de la producció, com és el cas, per exemple, del director de documentació d'Atresmedia: "[...] en términos generales los operadores de televisión, por compleja que fuera su estructura tecnológica previa, han completado sus procesos de conversión a sistemas digitales de producción. Pero están pendientes de resolver aspectos relacionados con la digitalización retrospectiva y el acceso público: los archivos audiovisuales analógicos quedan a la espera de costosos proyectos de recuperación y de personal, de equipo; o el tratamiento documental adecuado, puesto que grandes volúmenes de contenidos audiovisuales son indexados en origen, al margen de los circuitos profesionales de gestión documental, acentuándose así la tendencia anunciada hacia una transformación de las tareas tradicionales de los documentalistas; o los metadatos (se buscan alternativas automáticas de extracción de metadatos, indexación y búsqueda, que sin embargo no evitan la utilización de información textual para la descripción de imágenes" (López de Quintana, 2014, p. 6).

D'altra banda, aplicades concretament a la documentació informativa (en el cas que ens ocupa, a la documentació audiovisual), cal destacar els canvis constants i profunds que afecten els processos documentals, canvis que s'estan materialitzant en els treballs que porta a terme el documentalista audiovisual en relació amb la selecció, el tractament documental, la recuperació d'informació o la preservació documental. Així ho manifesten pel que fa al cas els professors García Jiménez i Valle Gastaminza, de les universitats Rey Juan Carlos i Complutense de Madrid: "[...] se han producido mutaciones en las tareas de los periodistas y en su relación con la documentación, y en consecuencia con el rol que cumplen los documentalistas. Con respecto a la selección documental se ha observado un aumento del flujo de contenidos o la diversificación de los formatos de documentos, con la aparición de nuevas narrativas multimedia o transmedia que definen nuevas tareas documentales: no se trata tanto de construir fondos documentales como de interrelacionarlos" (García Jiménez; Valle Gastaminza, 2015, p. 12).

Estan proliferant, ininterrompudament, noves fórmules i estructures de la comunicació, de la documentació, de la narració, de les narratives multimèdia, de la multi- i pluriinterdisciplinarietat, o no tan noves, però l'evolució de les quals és contínua i canviant. Algunes funcions noves en l'àmbit de la documentació informativa (que comporten tasques documentals noves a fi d'interrelacionar fons documentals i no només d'establir-los) serien: convergència mediàtica, transversalitat, cultura participativa i intel·ligència col·lectiva, transalfabetització, distribució i consum de cultura, pedagogies crítiques, alfabetitzacions i discursos múltiples, etc. Fins i tot, s'arriben a plantejar propostes de números monogràfics sobre aquests desenvolupaments nous, com el monogràfic sobre transmèdia de la revista *Icono14*: "El fenómeno *transmedia* trae consigo una serie de retos que creemos preciso abordar en un monográfico. Nos interesa especialmente atender a los nuevos relatos que el *transmedia* promueve. Desde las nuevas fórmulas narrativas empleadas en los medios de comunicación tradicionales hasta aquellos relatos específicamente producidos para existir en varias tecnologías de distribución simultáneamente, así como el papel de *prosumidor* que puede adquirir la audiencia en la actualidad" (presentació del monogràfic, que té 286 pàgines) (Icono14, 2016).

3 La biblioteca universitària com a mitjà de comunicació en l'entorn audiovisual

Ja s'ha comentat amb anterioritat que la biblioteca (en aquest cas universitària, però extensible, sens dubte, a la tipologia bibliotecària en

general) és considerada en l'àmbit de la societat d'aprenentatge com a mitjà de comunicació (biblioteca 2.0) i aquesta qualificació pot fer-se extensible, així mateix, als serveis especialitzats universitaris, els centres i serveis de documentació i investigació, com és el cas del Servicio de Documentación Multimedia, al qual farem referència més detingudament en l'apartat 4.

La informació audiovisual i multimèdia (aquesta última encara amb poques manifestacions) en biblioteques universitàries està present en els catàlegs en línia, encara que només generalment en mode referencial bibliogràfic sense accés a formats audiovisuals, o de manera molt reduïda. Presenten més possibilitats, això sí, per a documents sonors en format podcast. Així mateix aquesta informació, audiovisual especialment, es troba present en blogs, butlletins electrònics, *e-prints*, revistes multimèdia, canals IPTV i portals propis; en xarxes socials —YouTube, Vimeo, Facebook, Pinterest, Google +, etc.— i tauletes i telèfons intel·ligents, i, finalment, en seminaris web o videoconferències, Hangouts de Google, YouTube, Skype, Livestream, Ustream i d'altres.

L'entorn audiovisual en què se situa la biblioteca universitària és realment molt ampli, tot i que la intenció de l'autor d'aquestes pàgines no és fer una descripció detallada de qui protagonitza aquest entorn. No és l'objecte d'aquest treball, tant per espai insuficient, limitat per la normativa de la revista, com perquè d'aquesta manera queda obert a altres aportacions futures. Ens limitarem únicament en aquesta ocasió a facilitar, per informar el lector, enllaços a diversos àmbits concrets com a mostra merament indicativa (només s'esmenta l'URL corresponent i la data de consulta, en nota) de l'estat de la qüestió plantejat.

Per tant, en aquest sentit cal assenyalar que hi ha ràdios i televisions universitàries i serveis audiovisuals vinculats a les universitats, com ara el del **Servei de Recursos Audiovisuales** (<http://srav.uib.cat/>) de la Universitat de les Illes Balears, el **Servei d'Audiovisuales** (<http://www.ub.edu/audiovisuales/laudiovisual-al-servei-de-la-universitat>) de la Universitat de Barcelona, del repositori multimèdia **Complumedia** (<http://complumedia.ucm.es/>) o el mateix **Servicio de Documentación Multimedia** (<http://www.multidoc.es>) i la **Plataforma de Divulgación Científica** (<http://plataformadivulgacionucm.com/>) de la Universidad Complutense de Madrid. Així mateix, com a molt interessant i digne d'imitació, en l'àmbit llatinoamericà, trobem **BiblioTV**, que depèn de la Dirección General de Bibliotecas de la Benemérita Universidad Autónoma de Puebla, Mèxic. També existeix l'agregador multimèdia **ARCA** (<http://www.rediris.es/servicios/arca/>), encara que el 2015 va deixar d'estar accessible, que no s'ha de deixar d'esmentar, ja que ha canalitzat i difós en obert la producció videogràfica de nombroses universitats espanyoles. L'ARCA és administrat per la Universidad Carlos III i RedIRIS, com a projecte creat per federar la informació referent als continguts multimèdia i les emissions en directe que ofereixen els integrants de la xarxa acadèmica i d'investigació nacional **RedIRIS** (<http://www.rediris.es/>). D'altres que també es poden esmentar serien: el programa **Planeta Biblioteca**, creat per Bibliotecas de la Universidad de Salamanca, que s'emet a través de la ràdio d'aquesta universitat i que l'agost de 2015 ha tingut 32.500 descàrregues;¹ la **Biblioteca Nacional de España** (<http://www.bne.es/es/Colecciones/>), amb el seu arxiu atapeït de paraules, enregistraments sonors i videogravacions, i actuacions com "La universitat respon", dels **Servicios Audiovisuales de las Universidades Españolas** (<http://www.unblogenred.es/la-uned-organiza-la-la-iii-edicion-de-las-jornadas-savues-servicios-audiovisuales-de-las-universidades-espanolas/>), a les quals s'han d'acollir també les biblioteques universitàries. En definitiva, s'han de tenir en compte, per aplicar-los en l'àmbit de les biblioteques universitàries, els trans mèdia, la narrativa transmediàtica i la distribució multiplataforma.

Pel que fa a la biblioteca, com a mitjà de comunicació que és considerat més recentment (biblioteca 2.0), produeix, recupera i difon informació, i serveix de suport a la docència i la investigació. Cada cop amb més presència en els altres mitjans de comunicació, en cinema, ràdio, televisió, web social, s'esmenten tres exemples de difusió (López Yepes, 2015a, p. 4–5):

- Incorporació a WorldCat i altres fites cap a la visibilitat de la biblioteca (BUCM-AECID): catàleg col·lectiu internacional que inclou més de tres-cents vint milions de registres d'unes setanta-cinc mil biblioteques i més de dos bilions d'exemplars (en tots els formats: mediateca).
- Aportacions al repositori Hispana-Europeana.
- Fons documentals de la Biblioteca Nacional de España.

Malgrat tot, es troben a faltar altres iniciatives en l'àmbit de les biblioteques universitàries, com les que, per exemple, s'esmenten a continuació:

- Disposar d'un canal propi de producció multimèdia mantingut per un servidor d'emissions en directe a la universitat corresponent, en la línia dels esmentats anteriorment RTVDoc o BiblioTV.
- Produir tipologies diverses de vídeos sobre activitats, actuacions, desenvolupaments de la biblioteca, etc. i la difusió a YouTube (Leiva, 2015, p. 78; López Yepes, 2015b, p. 79).
- Establir àmbits diversos de debat per a desenvolupament i aplicacions d'audiovisual multimèdia.

4 Servicio de Documentación Multimedia de la Universidad Complutense de Madrid: actuacions més recents i propostes de col·laboració per produir, recuperar i difondre el patrimoni audiovisual a les biblioteques universitàries i per a aquestes biblioteques

El Servicio de Documentación Multimedia de la Universidad Complutense de Madrid es va crear el 1993 al Departamento de Biblioteconomía y Documentación de la universitat i obté la patent número M 2202582, registrada amb data de 20 de maig de 1999 al *Boletín oficial de la propiedad industrial* (BOPI, 01/07/1999). Des de llavors, de forma ininterrompuda fins avui, ha continuat desenvolupant nombroses activitats acadèmiques: projectes d'investigació, publicacions electròniques, revistes, portals, canals, blogs, presència en xarxes socials generals i especialitzades; amb participació en congressos i altres fòrums professionals, formant part d'associacions, i ha gaudit, en definitiva, d'un bon posicionament.

Les actuacions més recents del servei (octubre de 2014–2015), esmentades anteriorment (**BIBLIORed 3.0** (<http://www.bibliored30.com/>), **BIBLIOMEM** (<http://www.rediris.es/list/info/bibliomem.html>), **BiblioCineRadioTv**), contribueixen a la difusió informativa de la seva producció multimèdia canalitzada per mitjà de RTVDoc, canal propi a YouTube, i a la presència en la comunitat acadèmica universitària espanyola (RedIRIS) a Facebook com a grup de debat i a la xarxa social. Segons el parer de l'autor, aquestes realitzacions en conjunt abunden en els canvis en l'accés, producció, gestió i difusió de la informació, i fins i tot, i en conseqüència, en la formació: canvis innovadors en l'àmbit dels serveis especialitzats universitaris, i la influència que tot això suposa en l'àrea de biblioteconomia i documentació. En suma, es tracta d'aportacions relacionades molt estretament amb els també al·ludits accés obert i noves tendències i rols professionals, als quals també cal afegir la projecció iberoamericana del coneixement generat.

Si ens centrem especialment en BIBLIORed 3.0, amb domini propi i ISSN assignat per la Biblioteca Nacional de España el gener de 2015, convé destacar que canalitza tant producció pròpia com accés a producció aliena relacionada amb els continguts d'aquest web. L'objectiu fonamental, per tant, és la producció pròpia de continguts multimèdia sobre informació i comunicació, en biblioteques universitàries i per a biblioteques i

serveis especialitzats universitaris. Aquesta producció multimèdia pròpia i l'accés a producció aliena que s'hi relaciona es materialitzen amb les eines següents: canals, videoteques, fototeca, fonoteques, portals de comunicació, servei d'alertes, agregador multimèdia RSS. I la recerca avançada possibilita l'accés, entre moltes d'altres, a temàtiques com ara metodologia, web semàntic, patrimoni, Hispana-Europeana, Iberoamèrica (formació, doctorat, defensa de tesis doctorals) i a altres àmbits molt variats i pertinents de continguts relacionats amb informació i documentació —i el seu estudi— en biblioteques i serveis especialitzats (d'informació, documentació, investigació) universitaris, i com s'hi apliquen (Servicio de Documentación Multimedia, 2015, p. 146).

Quant a la difusió informativa de BIBLIORed 3.0, cal esmentar alguns exemples ben coneguts en la nostra àrea: blogs, portals i xarxes socials com **Biblogtecarios** (<http://www.biblogtecarios.es/firmasinvitadas/bibliored-3-0-multimedia-sobre-ciencias-de-la-informacion-comunicacion-en-bibliotecas-servicios-universitarios/>), espai web col·laboratiu sobre informació i documentació, o **Biblogsfera** (<http://biblogsfera.com/>).² A més d'aquests àmbits de difusió també cal destacar **El documentalista audiovisual** o **Universo Abierto**, blog de la biblioteca de la Facultad de Documentación y Traducción de la Universidad de Salamanca, o els **E-Prints Complutense** (<http://eprints.ucm.es/>) ja esmentats, també accessibles a través de REBIUN i el seu directori de repositoris. Així mateix, cal assenyalar la difusió informativa de BIBLIORed 3.0 en àmbits docents i de recerca, i fòrums professionals com ara, l'octubre de 2014, el VI Congreso Internacional de Bibliotecología, Documentación, Archivística y Museología de la Paz (Bolívia), **Centro Cultural de España en La Paz** (<http://www.bibliored30.com/2014/11/bolivia-taller-archivos-audiovisuales.html>). En definitiva, presència de les realitzacions del Servicio de Documentación Multimedia a Hispana-Europeana.³

D'altra banda, convé destacar l'edició d'un enregistrament videogràfic de quatre minuts i onze segons de durada, de juny de 2015, accessible per mitjà de la cadena **RTVDoc** que manté a YouTube el Servicio de Documentación Multimedia. El document l'han elaborat alumnes de la disciplina de Documentació Informativa que s'imparteix en la llicenciatura de Documentación a la Facultad de Ciencias de la Información de la Universidad Complutense, amb guió i supervisió del mateix servei. En aquest document videogràfic es destaquen els continguts següents, descrits amb detall com mostra gràficament aquest vídeo per mitjà de l'enllaç facilitat:

- Què és BIBLIORed 3.0?
- Quins són els objectius?
- Quins continguts ofereix.
- Finalitat.
- A qui va dirigit...
- Com col·laborar-hi.
- Com difondre el vídeo...
- Títols de crèdit.

Pel que fa a propostes de treball, de col·laboració, des del Servicio i especialment des de BIBLIORed 3.0 —com a canalitzador de producció audiovisual multimèdia en relació molt estreta amb l'àmbit de les biblioteques universitàries—, s'avança aquí un projecte per establir una "red universitaria de patrimonio audiovisual en bibliotecas y servicios universitarios en acceso abierto y proyección iberoamericana", o amb un plantejament temàticament semblant o aproximat en el marc academicocientífic bibliotecari, ampliable fins i tot a serveis de documentació i investigació universitaris.

La proposta s'estableix en funció que en el fons documental audiovisual i multimèdia les temàtiques previstes en el lloc BIBLIORed 3.0 són molt diverses i especialitzades, com es comentava més amunt en aquest mateix epígraf: es feia referència a àmbits temàtics generals previstos, despleats per mitjà dels menús horitzontal i laterals de què consta el lloc, tant pel que fa a producció pròpia com als enllaços abundants a producció d'altres institucions relacionades i àmbits especialitzats. Les temàtiques concretes, com a mostra del fons documental esmentat, es relacionen a continuació, encara que es recomana l'**accés al lloc** (<http://www.bibliored30.com>) per a més detall:

- Recursos informatius i documentals periodístics, cinematogràfics, publicitaris, radiofònics, televisius, en ciències de la informació, etc.
- Canal RTVDoc, per a producció audiovisual, com a eina pròpia.
- Altres eines de producció audiovisual d'altres institucions especialitzades amb què es manté comunicació, col·laboració i cooperació, com ara **El documentalista audiovisual** (<http://eldocumentalistaaudiovisual.com/?s=bibliored+3.0>).
- Instruments de recuperació i difusió propis: etiquetes, cercador avançat, etc.
- Instruments de difusió informativa internacionals: Scoop.it!, Mendeley, etc.
- Presència i posicionament en xarxes socials generals, professionals i academicocientífiques.
- Estadístiques d'accés diàries al ciberespai.
- Formes de subscripció.
- Arxiu del lloc.
- Accés a altres desenvolupaments del Servicio de Documentación Multimedia estretament relacionats amb les temàtiques del lloc: integració total de continguts i molta més difusió informativa.

Així mateix, convé destacar la difusió i extensió del lloc a l'àmbit ja esmentat de la xarxa acadèmica RedIRIS (fòrum BIBLIOMEM) i a la configuració d'un grup al Facebook (BiblioCineRadioTV).

Aquest projecte presentaria una estructura i sistematització de continguts quant a producció, recuperació i difusió, en la línia següent o semblant, oberta a actualització permanent, en la idea de convertir-se finalment en una xarxa social especialitzada:

- Temàtiques, tipologies i àmbits d'aplicació. Alguns exemples: vídeos sobre biblioteques i serveis universitaris i institucions estretament relacionades.
- Disseny d'eines i instruments per a producció audiovisual multimèdia pròpia i accés a producció d'altres institucions que s'hi relacionin.
- Difusió informativa: presència en xarxes socials generals i especialitzades.
- Publicacions especialitzades: blogs, portals, xarxes, plataformes virtuals iberoamericanes, etc.
- Alguns exemples de temàtiques de consulta a **Google** i **YouTube**: història de biblioteques i d'universitats.
 - Vídeos sobre història de biblioteques universitàries.
 - Vídeos sobre patrimoni audiovisual a la universitat espanyola.
 - Vídeos sobre patrimoni audiovisual a la biblioteca de la universitat.
- Formació: com el **màster universitari de Patrimoni Audiovisual** de la Universidad Complutense, els objectius del qual són conservar els fons audiovisuals —fotografia, cinema i televisió—, oferir uns coneixements de nivell especialista sobre gestió i posada en valor del patrimoni audiovisual i oferir formació sobre història dels mitjans i de la comunicació audiovisual específicament lligats a ells.

D'altra banda, també es podria plantejar el projecte com a proposta d'establiment d'un servei de documentació audiovisual en l'àmbit de la biblioteca universitària, amb el desplegament temàtic següent o semblant:

- Biblioteca universitària i cinema.
- Biblioteca universitària i televisió.
- Biblioteca universitària i fotografia.
- Biblioteca universitària i ràdio.
- Biblioteca universitària i web social: xarxes acadèmiques i xarxes especialitzades.

5 Conclusions

L'estudi de l'estat de la qüestió sobre el tema plantejat revela que és escassa i molt dispersa la bibliografia sobre informació audiovisual, i amb més motiu multimèdia, sobre biblioteques i serveis especialitzats universitaris, conseqüència del fet que es tracta d'una temàtica que amb prou feines es planteja i debat en els àmbits i fòrums professionals de l'àrea de biblioteconomia i documentació.

Aquesta informació audiovisual és present, de forma dispersa, encara incipient i no gaire generalitzada, en blogs, butlletins electrònics, *e-prints*, revistes multimèdia, canals IPTV i portals propis, en xarxes socials —YouTube, Vimeo, Facebook, Pinterest, Google +, etc. — i tauletes i telèfons intel·ligents.

També s'utilitzen plataformes i sistemes, encara que generalment no ubicats a les instal·lacions de les biblioteques i serveis, per produir, recuperar i difondre continguts audiovisuals: seminaris web, canals de YouTube, sistemes de transmissions en directe, Skype, etc. Malgrat tot, el més adequat seria que biblioteques i serveis universitaris fessin ús de configuracions pròpies, com és el cas, per exemple, de RTVDoc (Universidad Complutense) i BiblioTV (Benemérita Universidad Autónoma de Puebla, Mèxic).

Així doncs, es fa necessària la localització, integració i difusió de la producció audiovisual multimèdia dispersa per mitjà d'un lloc o llocs que canalitzin tot aquest flux informatiu, que alhora disposin de producció pròpia i que proporcionin accés a la producció d'altres àmbits temàticament relacionats, amb la qual cosa contribuirien a compartir i distribuir coneixement: és la funció que entenem que desenvolupa BIBLIORed 3.0.

Des d'aquest lloc, administrat i mantingut pel Servicio de Documentación Multimedia adscrit al Departamento / Sección Departamental de la Universidad Complutense, es planteja un projecte de xarxa universitària de patrimoni audiovisual en biblioteques i serveis universitaris en accés obert i projecció iberoamericana.

Bibliografia

Alonso Arévalo, Julio (2015). "Las bibliotecas, los bibliotecarios, nuevas competencias, nuevas habilidades". *Boletín de la AAB*, n.º 108 (julio-diciembre 2014), p. 194–206. <<http://www.aab.es/publicaciones/bolet%C3%ADn-aab/bolet%C3%ADn-108/> (<<http://www.aab.es/publicaciones/bolet%C3%ADn-aab/bolet%C3%ADn-108/>) >. [Consulta: 28/12/2015].

Alonso Arévalo, Julio; Martín Castilla, Sonia (2014). "La biblioteca en los medios de comunicación: 'Planeta Biblioteca' de Radio Universidad de Salamanca: donde vive la información". *Mi biblioteca*, año x, n.º 37 (primavera 2014), p. 63–71.

García Jiménez, Antonio; Valle Gastaminza, Félix del (2015). "Nuevos retos de la Documentación en los medios de comunicación". *index.comunicación*, vol. 5, n.º 3, p. 11–15.

<<http://journals.sfu.ca/indexcomunicacion/index.php/indexcomunicacion/article/view/202> (<<http://journals.sfu.ca/indexcomunicacion/index.php/indexcomunicacion/article/view/202>) >. [Consulta: 28/12/2015].

Icono14 (2016). *Narrativa transmedia: resignificando el consumo mediático*, vol. 14, n.º 1.

<<http://www.icono14.net/ojs/index.php/icono14> (<<http://www.icono14.net/ojs/index.php/icono14>) >. [Consulta: 10/02/2016].

Leiva, Javier (2015). "Desplazando el bibliocentrismo: 7 ideas para usar YouTube en la biblioteca". *Anuario ThinkEPI*, vol. 9, p. 75–79.

López de Quintana, Eugenio (2014). "Rasgos y trayectorias de la documentación audiovisual: logros, retos y quimeras". *El profesional de la información*, n.º 1 (enero-febrero), p. 5–11. <<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2014/enero/01.pdf> (<<http://www.elprofesionaldelainformacion.com/contenidos/2014/enero/01.pdf>) >. [Consulta: 28/12/2015].

López Yepes, Alfonso (2015a). "Multimedia en bibliotecas y servicios especializados universitarios: producir, distribuir, compartir contenidos en acceso abierto". *Boletín de la AAB*, n.º 109 (enero-junio 2015), p. 33–46. <<http://www.aab.es/publicaciones/bolet%C3%ADn-aab/bolet%C3%ADn-109/> (<<http://www.aab.es/publicaciones/bolet%C3%ADn-aab/bolet%C3%ADn-109/>) >. [Consulta: 21/03/2016].

— (2015b). "El Servicio de Documentación Multimedia de la UCM". *Anuario ThinkEPI*, vol. 9, p. 79.

Servicio de Documentación Multimedia (2015). "Multimedia y nuevas tendencias tecnológicas en documentación informativa a propósito de BIBLIORed 3.0". *Cuadernos de documentación multimedia*, vol. 26, p. 145–152.

<<http://revistas.ucm.es/index.php/CDMU/article/view/50635> (<<http://revistas.ucm.es/index.php/CDMU/article/view/50635>) >. [Consulta: 28/12/2015].

Notes

¹ *Planeta Biblioteca* (2015): <<http://radio.usal.es/wp-content/uploads/2015/02/Planeta-Biblioteca-2-12-2015.mp3> (<<http://radio.usal.es/wp-content/uploads/2015/02/Planeta-Biblioteca-2-12-2015.mp3>) >. (Alfonso López Yepes: "Documentación en los medios de comunicación. Documentación multimedia", 37 min, 02/12/2015). [Consulta: 28/12/2015].

² Biblogsfera (2014), directori de blogs relacionats amb biblioteconomia i documentació: <<http://biblogsfera.com/bibliored-3-0/>

(<http://biblogsfera.com/bibliored-3-0/>) >, <<http://biblogsfera.com/tag/lopez-yepes-alfonso/> (<http://biblogsfera.com/tag/lopez-yepes-alfonso/>) >. [Consulta: 28/12/2015].

³ Hispana-Europeana (2015): <<http://www.bibliored30.com/search/search/?q=hispana> (<http://www.bibliored30.com/search/search/?q=hispana>) >, <<http://www.bibliored30.com/search/?q=europeana> (<http://www.bibliored30.com/search/?q=europeana>) >. [Consulta: 28/12/2015].

Citació recomanada

López Yepes, Alfonso (2016). "Biblioteca universitària i entorns audiovisuals en obert : estat de la qüestió i proposta d'actuacions". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 36 (juny) . <<http://bid.ub.edu/36/lopez.htm>>. DOI: <http://dx.doi.org/10.1344/BiD2016.36.17> [Consulta: 07-07-2016].

DOI: <http://dx.doi.org/10.1344/BiD2016.36.17> (<http://dx.doi.org/10.1344/BiD2016.36.17>)